

Előfizetési díj:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy órá	1 „
Megjelenik minden nap, az ünnepek követő napok kivételével.	

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:	
Négyezer hasábozott garmond sorára 6 kr.	
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.	
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.	
Hirdetéseket felvesznek:	
Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22)	
„Haasenstein és Vogler (Neuer Markt 11).	
Pesten: Lang Leopold (Erzsebet-ter 9 sz.)	
Nyilvántartási díjak:	
garmond sora után 20 kr. fizetendő.	

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

A „KELET”

politikai és közgazdasági napilap
második évfolyamára

kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését, legcélszerűbben postai utalványlapokkal.

A lap szellemi része felől kezeskedik a szerkesztőség buzgalma és a munkatársak bőv sorozatának szakavatottsága.

A lap kiállítása körül alólírott kiadó-hivatal minden kitelhetőt elkövet, hogy a t. előfizetők méltó igényei kielégítenek.

Az előfizetési árak a régiék:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy órá 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk t. gyűjtőinknek.

Végül figyelmeztetjük t. előfizetőinket a különös kedvezményre, melyben, olcsó könyvek megszerzése által, a „Kelet” előfizetői részesülnek.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Kolozsvár, febr. 7. 1872.

(L—t.) Az internationale setét rémeitől, legalább tudva, egyelőre tehát, megszabadultunk volna, — bár több, mint valószínű, hogy az egész Amerikáig terjedő szervezet most sem aluszik, s leplezve bár, de talán itt közöttünk is működik. Ki tudja, a kivel tegnap kezét szoritánk, vajjon nem épen az-é az a megbízott, ki a belügyér és igazságügyér országgyűlési válasza szerint itt Kolozsvárt is szerepel, mint titkos ügynök?

Még kevésbbé gondolná az ember, hogy a középkor sötét leple alatt ólálkodó titkos társulatok machinatióinak ma a felvilágosultság, a szabad szó és nyilván-

nosság napjaiban, nyomaira bukkanhatna, midőn minden működés, mi hatást és érvényt követel magának, a jó isten szép napvilágára kilép s nem hogy félne a világosságtól, nem hogy visszariadna a meggyőződés fényétől, hanem azt épen keresve keresi.

Az ur ezernyolczszázhetvenkettedik évében csakugyan senki el nem hinné, hogy akadna egyetlen ember is, ki a szabad meggyőződés elé gátat kívánjon hárítani, ki az elvek nyílt és változó küzdelmeivel szemben csak szót is merjen kockáztatni s ki a napfény világossága helyett a titok éjsztétét keresni, sőt ezt bevallani is merészelné.

De hiában, a hihetetlen sokszor valószínű, sőt valóssággá, és így nem csodálkozhatunk, hogy napjainkban megkelle érnünk azt is, hogy nem is egysek, hanem egy egész testület, sőt egy országos párt a meggyőződés rablánczra fűzését, a titokzatos működés előnyét merje nem csak elfogadni, hanem elvéül is vallani, s mi több nyíltan zászlajára írni s megkísérteni, hogy közkeletűvé váljék, ország-világ előtt hódítván ez elvek számára a hiveket.

Nem a Mazzini-, vagy Orsini-féle öszszeesküvésről, sem semmiféle titkos társulatról, hanem a tordamegyei ellenzék „tökéletesebb” szervezésére kiadott javaslatról szólunk, melyet az ottani központi választmány a „párt organumában” adott közre.

Soha még a szellemi rabszolgaság, a setétben működő alattomoság oly nyíltan bevallott pronounciamentóját nem olvasók, mint e javaslatot, — bárel lehetünk készsűlve rá, hogy ez itéletünk kimondása fejünkre zudítja „a közgyűlés” „sietős és hiteles” czáfolatát, szóval és hirlapilag, a „koholmánynak”, mint azt a jelzett kiáltvány ékesen körvonalozza, miután „az közgyűlés” teendői közt ez is kijelöltetik. De azért mégsem vehetjük vissza szavun-

kat, mert a javaslat csakugyan ily határozványokat is tartalmaz.

Avagy jellemezhetjük-e másképp a javaslat I. 1. a) és b) pontját, mely szerint: „új tagul fölvetetik a megye minden becsületes polgára vallás és nemzeti-ségre való tekintet nélkül, ha a) nevét az evégre kibocsátandó iverk valamelyikére beírja, vagy, ha netalán írni nem „akarna”, vagy nem tudna, a párthoz való csatlakozását az által kijelenti, hogy valamely párt-választmányi ülésen legalább a régi tagnak erre kezét ad. Az ily felvétel a közadó és kézfogadók nevei megemlétsével, a párt névjegyzékébe beirandó.”

E szerint tehát verjük feloldhatlan bilincsekbe a meggyőződést; árkoljuk körül az álszemérem és becsület minden balitéleteivel; tekintsünk elég jó eszközül mindent, még ha az illető névalírást megtagadná is, arra, hogy egy elejtett szónál fogva a becsületvesztés rémeivel ijesztgethessük; ámitsuk és csalogassuk azt a jámbor, írni sem tudó atyafit zászlóink alá; mindez eszközök minősége nem tesz semmit, mert a czél megszentesi azokat!

Mai nap minden törekvés oda irányul, hogy a létező korlátok leontassanak, vagy legalább tágabb körre vetteszenek. A tordamegyei ellenzék, mint az egyház, feloldhatlanná kívánja tenni a politikai házasságot.

Hajdan a rabszolgákat csatolták, midőn a pusztán keresztül hurczolák, nyakukra vetett járommal egymáshoz, — a tordamegyei baloldal a lélek igába erőszakolását akarja inaugurálni s csak épen hogy a szent feszületre meg nem esketi irástudó, de írni „nem akaró”, megírás-tudatlan hiveit.

S különösen ez az előrelátás, melylyel az írni „nem akarókat” is kényszeríteni akarja, idezi föl önkéntelenül is a kérdést, hogy vajjon mily okok lebeghettek a tervezet készítői előtt, midőn mun-

kálatukba ezt a passust is bevevék? Bizonyosan nem az önkéntes, szabad csatlakozásra volt ez számítva.

S hogy a mysterium annál homályosabb legyen: „a járási választmány a központi levél, vagy fontosb ügyekben küldött által érintkezik.” Mintha látnók a jól feltarisznyázott táblalabirót, ki remélhetőleg erős fedezet, valószínűleg az éj leplének védszárnya alatt, álutakon bujkál a központi választmány székhelyéig — ne hogy honmentő nagy horderejű titka elárulassék; utközben senkihez egy szót sem szól, nehogy kicsalják belőle a ter- vet, s ha a zsarnoki hatalom czinkosai- val véletlenül találkozik: inkább lenyeli irományait, inkább kész önkézevel véget vetni drága életének, csak hogy sirjába vihesse titkát, de az árulók tudomására ne jusson az!... Mert „egyes tagjait „bizonyos” végzendőkre kiküldheti” a központi választmány a vidékre is. Ah ezek a „bizonyos” végzendők!!

És hatalmas is e közp. választmány. A vidéki választmányokat elcsaphatja, a tagokat a törvényhatósági közgyűlésekre behajítja — szóval mindent elkövet a párt erősítésére s így természetesen a — hon boldogítására...

Mindenesetre gratulálhatunk a tordamegyei baloldal e szabadelvű, igazán demokratizmuskéntől átlengett munkálatához!

De hiában, a czél minden eszközt szentesít...

Alkotmányos kormányrend-szer Angliában.

I.

Az alkotmányos vagy parlamentarizmus fogalma lényegesen különbözik úgy a köztársaság- mint a despotizmusétól. Egy alkotmányos király nem tartozik felelősséggel népének, de köve van a törvények által; nem uralkodhatik saját kénye-kedve szerint, hanem összhangzásban az elismert alkotmányos gy-

tudott volna okoskodni, következtetni, tervszerűleg és kitűzött szándékkal cselekedni, noha igen lehető, hogy ösztönszerűen utánzott, úgy mint ma is a gyermek; főkérdés azonban, és nagyon bajosan megfejthető az, hogy tudott-e beszélni?

(Folyt. köv.)

A köteleesség.

(Jules Simon: Le devoir. Paris, Degorce. Cadet. 1870.)

Nincs egyetlen lény, egyetlen mozgás a physical világban, a mely ne lenne törvénynek alávetve. Tekintsük bár a tudomány legtokélyesb eszközeivel az égi testek pályafutását, vagy nézzük, a földre hajolva, miként emelkedik ki csirájából a növénycesemete: mindenütt törvények uralkodnak, s még ott is, hol valamely kivétel tűnik elő, egy ismeretlen törvény az, a mi az előbbinek actióját módosítja. S vajon nem létezik-e semmi a physical világban kívül? Vajon minden létezőt megemléstünk-e, ha szólottunk az ásványokról, növényekről és állatokról? Mindez csak a lakást képezi; a lakásnak gazdája, ura az ember. Egy parány ezen ember csak, és mégis minden. Értelmisége bizonyára felségesb mindazon tüneményeknél, melyeket tanulmányoz, mindazon óriási erőknél, melyeket mozgásba képes helyezni.

Hát az ember értelmi ereje, mely minden más erőt kormányoz, alá van-e szintén vetve, a világ többi tárgyaihoz hasonlóan, fatalis törvények uralmának? Feleletünk az, hogy

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Képek az emberi őstörténelemből.

Finály H. Lajostól.

(Folytatás.)

Ugyan e személyesítés más irányban egész nemzeteket és nemzedékeket vagy némelykor a tőlők lakott vidéket, országot, úgy tünteti fel mint személyt. Hiszen a mai nyelv- szokás is úgy beszél néha nemzetekről, mint egyénokről: azt mondja pl. a német háboruz a francziával; mily kitűnő alkalom együgyű elmének e két nemzet-néven egyéneket képzelni! Az ókorban ezt még könnyítette az az elterjedt hit, hogy minden nemzetnek lenni kellett egy oikisztájának, — nemzet-alkotónak — a kinek aztán rendesen a nemzet ismert nevéből alkottak egy mesés sajátnevet. Oly nevet mint pl. Aegyptosz, Lydosz, Tros, Tenker, Romulusz stb. csakugyan ennek a személyesítésnek köszönik eredetüket.

A helyrajzi és eseményi jellemvonásokra, a melyek kevésbbé érintkeznek a jelenleg elől- be tűzött feladattal, ezuttal nem terjeszkedem ki, hanem átmegegyek sajátlagos tárgyamra.

Az ősember viszonyai kutatásánál nagy szolgálatunkra van az a körülmény, hogy még ma is léteznek a földön ugynevezett vad népek; helyesebben mondva, oly népek, a melyek mivelődése, polgárosodása és általános emberi fejlődése, nemcsak nagyon messze áll az európai mivelt és polgárosult emberekeitől, hanem a szó teljes értelmében még nagyon is kezdetleges. Sőt ha jól vizsgálódunk, csaknem egész sorozatot állíthatunk össze, a melyben a mivelttség és fejlődés csaknem minden fokoza- ta meglenne a maga képviselőjét egy egy nemzetben vagy népségben.

Vegyük ezt tekintetbe s vizsgálódásunk a következő eredményre kell, hogy vezessen:

Az ősember kétségen kívül testileg egészen kifejlődött állapotban kellett, hogy előálljon; testi ereje alkalmasint jóval felülmulta a mai európai mivelt ember átlagos testi erejét; mindazonáltal nem lehetett akkora, hogy minden fegyver nélkül a mostani nagy ragadozó- hoz hasonló vadállattól magát megvédehesse volna; hogy magának bármilyen egyszerű hajlékot mesterségesen készíthetett volna, legalább a legelső időben nem tehetjük fel, de igenis azt, hogy az időjárás kellemetlensége elől a természetben készen kapott rejtekekben, szik- lák és fák üregeiben, odukbán és barlangok- ban keresett menedéket, néha a szükséges oltalmat erdőknek vagy bozótnak sűrűjébe is feltalálhatta; tüzet gyújtani kétségen kívül nem tudott, sőt fel lehet tenni, hogy ha valahol a természet valamely tüneménye gyújtott tüzet, attól félt, és inkább kerülte, mint felkereste; táplálkozott

gyümölcsössel, mert husra nem tudott szert ten- nia; magvak sokkal apróbbak és sokkal kevésb- bé jóízűek, hogysem figyelmét magokra von- hatták volna; ruházatot nem ismert; szerszá- ma, fegyvere nem volt, de fel kell tennünk, hogy végtagjainak ösztönszerűleg igen helyesen és jól tudta hasznát venni, tudott tehát lábán járni, kezével fogni; a látás és hallás érzéke kétségen kívül megvolt, de gyakorlatlanság miatt kevésbé kifejlődve, az az, lehetett mindkettő nagyon éles, de nem képes viszonylagos irányok, arányok és minőségek felfogására, éppen oly viszonyban lehetett a szaglás és izelés érzékeivel; fára ka- paszkodni, uszni nem tudott; gyors futásra taníthatta félelem, ugrásra csak későbbre és bajosan határozhatta magát; merném még azt is állítani, hogy a sötétség eleintén nagyon megrémítette, még nagyobb mértékben a szél- vihar, villám és dörgés; ilyenek lehettek anya- gi viszonyai.

Értelmi világa az első időben minden esetre nagyon szűk körű volt. Szükségképpen fel kell tennünk, hogy ösztönei sokkal élénkeb- bek, határozottabbak és kifejezettebbek voltak, mint a mai világ mivelt emberéi, a kinek természetes ösztönét a nevelés már csecserő kor- rában rontja és vesztegeti meg; mint a mai vad nemzetek fia kétségen kívül igen kíváncsi volt, de e kíváncsiságot bizonyosan mérsékelte az a féltékeny megdöbbenés, a melyet nála min- den új és meglepő tünemény előidézett; az emlé- kező tehetség teljes mértékben ki kellett, hogy le- gyen fejlődve, ellenben kétkedem, hogy rögtön

korlással, s alávetve magát a királyság alap-törvényeinek, melyek minden osztálynak jogait s kiváltságait szabályozzák és körülírják. A király kötelessége, hogy igazságosan kormányozzon, épen oly szent, mint a népé, hogy uralkodójának engedelmeskedjék. Mindenesetre nehezebb egy uralkodót, ki állásával visszaél, korlátok közé szorítani s megbüntetni, mint valamelyik alattvalót lázadás vagy felségsértés miatt közkereset alá fogni. Mindazáltal parlamenti kormányzatnál a királyi hatalom oly korlátozásoknak van alávetve, hogy avval visszaélni igen nehéz, csaknem lehetetlen. Az alaptétel, hogy a király nem követhet el igazságtalanságot, szükséges, hogy a monarchia bántalmazások és megtámadások ellen védve legyen; azonban a veszélynek, mely e tétel igaztalanságoknak vagy elnyomásnak elkövetése felhasználásából keletkezhethet, eleje van véve azon tétel elismerése által, hogy állam-miniszterek a királyi hatalom mindennemű gyakorlásáért felelősséggel tartoznak. A miniszterek részt vehetnek a királyi jog minden ténykedésében, de azért visztan teljes felelősséget kell magokra vállalniok a parlament és nép előtt. Ezáltal biztosítva van az állam számára oly férfiaknak szolgálata, kik a közbizalmat bírják, s a kornak és fejlődő értelmiségnek változó szükségleteit képviselik, míg az állam egyensulya, a valódi kormányzók ismételt változása esetében is, a monarchiai elv és az uralkodó személyének állandósága által kelendő biztosítva marad. A felelős miniszterek, mint a korona és parlament összekötő kapcsa, egy szilárd láncolatot hoznak létre, mely a végrehajtó és törvényhozó hatalmakat benső kölcsönhatásban tartja, s a parlamenti kormány-nak kiváló életképességet kölcsönöz.

Lényegileg a fővonásokkal adja nagy munkájának bevezetésében vázlatos képét az angol alkotmány legújabb nagy nevű tanulmányozója, Alpheus Todd.*) A figyelmes olvasót szinte felesleges figyelmeztetnünk arra, hogy fennebbi sorokban hű képe foglaltatik azon alkotmányrendszernek, azon parlamentaris kormányzatnak is, melyet az 1848-i törvényhozás hazánkban inaugurált, s melynek értelmében a jelenlegi felelős kormány kezei között tartja a magyar állam sorsának vezetését. Eltekintve minden egyébtől, ezen egy körülmény is elég arra, hogy biztosítsa az érdekeltiséget jelen cikksorozatunk számára, melyben az idézett angol munkának, illetőleg az angol alkotmányos kormányrendszernek megismertetését tűztük ki célul.

Már a fennebbiekből is világos, hogy az angol alkotmány vezér-elveit képezik: a király személyes nem felelőssége (irresponsibility), a miniszterek felelőssége s a parlamentnek számon kérő hatalma. E sarkalatos elvek teljes elismertetését az 1688-i forradalomnak köszönheti a nemzet. Azelőtt is általa kinevezett miniszterekkel kormányozott a király, de azok csak neki tartoztak felelősséggel, s ha visszaéltek hatalmukkal, a parlament nem vonhatta őket számadról. Hogy a kormányzat fölötti eltérő nézeteinek némi nyomtatékot adhasson,

*) On Parliamentary Government in England: its origin, development and practical operation. By Alpheus Todd, Librarian of the legislative Assembly of Canada. In two volumes London Longmans etc.

nincs, hogy szabad, hogy maga a szabadság. Szeszély-e, nincsenek-e szabályai? Feleletünk ismét az, hogy a szabadság nem egyéb, mint az ész által kalauzolt szabadság. Hisz ha kirtanák belőlünk az ést, s meghagynák a szabadságot, e vak szabadság csak szerencsétlenség, csak lealacsonyítás lenne; mert csak az ész világosít fel bennünket, csak ez vezérelheti a szabadságot helyes irányban. Ime itt a törvény, s annak neve: Kötelesség.

A kötelesség a szabadságnak törvénye épen úgy, mint a contradictio a logikáé. A mint nem lehet gondolkodó fő az, ki nem ismeri a logika alaptételeit, épen úgy nincs szabad szelleme annak, ki nincs birtokában a szabadság fő axiomájának, a kötelességnek.

Ha valaki erőszakkal vagy eselszövény-nyel elnyomja a gyöngét, saját érdekeért megkárosítja a közérdeket, elidegeníti köznek nagy vagy másoknak javait, megszegi esküjét: egy neme támad bennünk azon nemes haragnak, melyet nem okoz egyéb, mint lelünk fogékonysága az igaz és igaztalan közti különbség iránt. Tegyük föl, hogy az igazságot nem ismerjük; bonnan van mégis ezen erős gyűlölet, melyet szégyenleni eszünkbe sem jut? Hisz a gyűlölet magában véve kárhóztatást érdemel. A gyűlöletet, melyet a miatt érzünk, hogy valaki önérdékünknek utjában áll, hogy az életben nekünk kárt okozott, restelljük; de vannak gyűlöletek, — s ezek a legkiolthatlanab-bak — melyek miatt nem tudunk pirulni, melyekre büszkék vagyunk s e gyűlölet — a rosznak gyűlölete — elvitázhatlan bizonyosság-

az utólagos panaszokon és felterjesztéseken kívül misem állott rendelkezése alatt.**) Ebből gyakran vizsgálódások támadtak a korona és parlament közt, minek ismét nem egyszer polgárháborúk voltak szomorú következményei. Míg a végrehajtó hatalom ily formán kizárólag a király jogkörében állott, a törvényhozási hatalom meg vala osztva három koordinált tényező: a király, a lordok és követek háza között, melyek mindenike egyenlő jogokat élvezett, s teljes szabadsággal bírt választani, valamely törvényhozási cselekvénynek mellette vagy ellene nyilatkozni.

E rendszer uralma alatt alapelvnek tekinték azt, hogy az angol államéletnek egészséges folyamata a három koordinált törvényhozási tényező hatalmának egyensulyba tartása által eszközölhető; hogy például a királyi veto ellensúlyozhatja valamely rosz törvény alkotásánál a két ház hatalmát; s viszont a királyt is visszatartja az önkénykedéstől a másik két tényezőnek adómegszavazási s megtagadási joga. Ennek dacára a korona nem tartá mindig tiszteletben még a parlamenti tagoknak elvileg fennálló szólás-szabadságát sem. A királyok némelyike egyenesen megrendelte e követek elnökének (Speaker), hogy ne engedje meg a követek beavatkozását az államügyekbe. Némelyek meg szabad nyilatkozataikért a titkos tanács elé idéztették, megfedettek, sőt még a Towerbe is elzártattak. Hogy ennek utját állja, a követek kamrája egy házrend-szabályt (standing-order) hozott, mely szerint az ülésekből idegenek kizárattak, s büntetésre méltónak nyilvánítottak, kibeszélni a házon kívül azt, mi annak falai között történt.**) S hogy a törvényhozás függetlensége biztosítsassék, az alkotmányos kiváltságok megsértésének lön declarálva, ha a király valamely törvényt kezdeményez, vagy — kegyelmi tények kivételével — a két háznak előterjesztéseket tesz, ugyisint ha a parlament valamely határozatáról, mely nem illeti a korona érdekeit, előbb akar formális tudomást szerezni, mint az hozzájárulást végett a rendes uton vele közöltetik.

Az angol alkotmány külföldi nemzedékeken át változatlanok maradtak ugyan, de az egyes intézményekben mégis idők folytán számos jelentékeny változás illesztetett. Így p. a korona azon e joga, hogy a kamaráknak minden eléje terjesztett határozata ellenébe tehessen vetoját, Anna királyné óta nem gyakoroltatott. A képviselők házában azon kétségbevonhatlan joga, hogy a koronától a pénzeszközöket megtagadhatják, az 1688-i forradalom óta a gyakorlati érten egyszerű sem jelentkezett. Minden fontosabb bill-t, az uralkodó beleegyezésének határozott kijelentésével, a miniszterek terjesztene most a parlament elé, s a királyi minisztereknek képezi egyik fő feladatát a parlament mindkét házában vezetése és ellenőrzése. Ezenfelül a királyi előjog minden ágának kezelését a parlament mindkét háza szabad bírálat alá veheti, s ha az ügyrend azon szabálya, mely az idegeneket kirekeszti az ülésekből, fennáll is, mindazáltal tényleg nem egyéb holt betűnél, s a tanácskozáskor oly nagy nyilvánosság-

**) Epen e hálátlan és meddő szerep volt évtizedeken át osztályrésze a magyar országgyűléseknek is 1848 előtt.

*) Macaulay, History of England. III.

gá teszi, hogy keblünk rejtekében létezni kell egy bírónak, kit nem kergethetünk el, a ki soha nem hallgat, — és e bíró a kötelesség.

Azt mondják sokan, hogy az igaznak fogalma nem képezi kiegészítő részét lényünknek, hogy a polgárisodás fejlődésével lassankint átalakuláson ment keresztül, s hogy a nevelés azt az egyesekben is különbözőleg fejleszti. Nem nehéz megfelnünk ezen ellenvetésre. Igaz, hogy a moral nagy haladást tett; igaz, hogy míg p. a hajdanok társadalma a rabszolgaságot jogosnak találta, míg a középkor társadalmának alapelveit az uralkodó iránti feltétlen engedelmség s az alsóbbak iránti kegyesség képezte: korunk mindezek helyére három új jel szót, a szabadságot, testvériséget és egyenlőséget állította. De kérdjük, megakadályozza-e vajon mindez, hogy az igaznak eszméje ne létezzék minden lélekben? Nem, százszor nem, ezen eszme örök, általános, szükséges. S ha eltérők mégis ítéleteink ugyanazon kérdések igazsága fölött, annak nem az az oka, hogy némelyek ezt, mások meg amaz találják igaznak, hanem csakis az, hogy a tények nincsenek mindenki előtt valódi alakjukban feltüntetve.

Ennyit az elvről; lássuk most már annak szentesítését. Midőn valamely cselekedetet jónak vagy rosznak ítélünk, ítéletünk arra is kiterjed, hogy a jó megjutalmaztassék, a rosz pedig büntetést szenvedjen. Vajon önzés vezérel-e bennünket ítéletünknek e részében? Midőn p. egy gyilkosság követtetik el, s a néptömeg üzőbe veszi a gyilkost, halált kiáltva fejére, vajon a személyes érdek, vajon saját

gal tartatnak, hogy igazoltnak látszik azon állítás, mely szerint „némileg az egész nép jelen van a parlamenti üléseken.“*)

Meg kell még itt jegyeznünk, hogy azon körülményekből, miszerint a korona és a lordok háza az újabb alkotmányos gyakorlat által ki vannak zárva önálló törvényalkotási jogosultságuk közvetlen érvényesíthetőségéből, nem következik még, hogy külön, egyéni lételök csekély jelentőséggel bírna. Régi jogaik, ha nincsenek is gyakorlatban, még most is fennállanak; fennáll a királyi veto, bárha az alkotmányos kormányrendszer a belkormányzat kérdései fölötti összeütközések lehetőségét a korona és nép között szerencsésen elhárította, s azok fölött a parlament falai közt a politikai pártok viszonylagos erejét engedni határozni. S igaz ugyan, miszerint jelenleg nem abban látják a lordok házában fő feladatát, hogy kezdeményezés terén foglaljon el kiváló részt, hanem hogy megvizsgálja s kijavítsa a követek háza által elfogadott intézkedéseket: mindazáltal a lordok házában bármikor teljes jogában állana régi kiváltságaihoz nyulni, s tervényebb részt venni a törvényhozási intézkedések létesítésében.

Molnár Antal.

BELFÖLD.

S. Szentgyörgy, január 16. 1872.

Berki József, ez idő szerint még helybeli községi iskolatanító ur a „Magyar Polgár“ multévi 293. száma mellékletének „nyiltterében“ rágalmozónak nyilvánítja a nevezett lap 151 számában megjelent tudósítás iróját, ha be nem bizonyítja, hogy a m. év június 24-én meg-ejtett közvizsgálja rosz volt.

Nem célozom sem B. urat ama téren követni, sem a n. é. közönséget hosszas bizonyítgatással terhelni: mindazonáltal B. ur megnyuagtására — nehogy valaki azt higgye, hogy neki van igaza — ki kell jelentenem, hogy vizsgálja által tanítói lelkiismeretlenségének, említett felhívása által pedig szerénytelenségének csufosan kirívó bizonyosságát dobta a nagy közönség elé. Azt kívánja ön — jó fél év mulva — hogy bizonyítsam be, miszerint vizsgálja rosz volt? Én ezt bebizonyítottam nevezett tudósításomban, s hogy a történeteket híven írtam le, merek hivatkozni az egész jelenlét hallgatóságára, különösen pedig: Bedő József, Bede Dániel, Görög István és Benedek Sámuel jelen volt tanító urakra, — szükség esetében nagyobb emberekre is, — sőt magára B. urra is, ki Görög István tanító ur által nyilvánosan kérdőre vonatván beismerte, hogy tanítványainak előre megmondotta, mit fognak a vizsgán felelni, azt „nagyon természetesnek találva.“

Ez megmáshatlan tény, és ezt nem teszi meg vizsgán az a tanító, ki vizsga előtt teljesíti kötelességét.**)

Ilyen visszaélést a nevelés ügy érdekében leleplezni hazafi kötelemnek tartottam, remél-

*) May Erskine Th: Constit. History. Vol. I. 429.

*) Felkérjük a háromszéki a tanfelügyelő ur figyelmét az állításra, mely ha igaz, a tanfelügyelő kötelessége a tanítványainak szerepet osztó tanítói valamit más szerephez juttatni. Szerk.

biztonságának eszközzése sugalmazza-e? Nem tagadhatjuk, hogy így van bizonyos fokig, s bizonyos esetekben, de hogy ennél magasabb ok is létezik, tanúsítja az, miszerint ha a történelmet olvasgatva, valamely büntényhez érünk, önkénytelenül érdeklődni kezdünk annak bűnhődése iránt, s lelkünknek kellemetlen érzetet okoz, midőn a bűn hosszú ideig diadalt arat, vagy az erény bukni képtelen. Midőn tehát egy tényt jónak vagy rosznak ítélünk, annak jutalomra vagy büntetésre méltó voltát is kimondottuk, s megkívánjuk a jutalom- vagy büntetésnek létezését. S ez azon elv, melyet büntető törvénynek neveznek.

De vajon elégséges-e ez? Vajon az emberi igazságszolgáltatás elég óvatossá az emberi törvény elég előrelátókká tenné bennünket? Épen nem; vannak bűnök, melyeket a törvény karjának nem lehet, nem szabad elérni, s ezek elkövetésétől nem tart vissza az anyagi, hanem az erkölcsi megtorlás félelme, mely a lélekre egy csalhatatlan bíró jelenlétének gondolata által hat. Mi nem kicsinyeljük sem azon szentesítést, mely az emberi törvényben, sem azt, a mely kizárólag a lelkiismeretben rejlik; nem tartjuk azonban helyesnek összetévesztését a kötelesség elvével, mely egészen más természetű, és annak fölötté áll. Pedig ezen összetévesztés gyakran megtörténik; igen sokan vannak, a kik nem látják a moralban semmi egyebet a rendőrség egy neménél. Becsületeseknek kell lennünk — mondják ezek —, mert ezt kívánja saját érdekünk; mert az erény mindig jutalomban, a

ve, hogy felszólalásom az illető előjáróság figyelmét magára vonja, s községi iskolánkat — fenmaradása és tekintélye érdekében — jövőre ilyen visszaélésektől megóvja. — Csalódtam! B. ur községi iskolánknál még tanító, mert annak választották; de abban nem fogok csalódni, hogy ma-holnap egy hallgatója sem leend. —

Azon Berki urhoz, kit ilyen körülmények között tanítói állásában meghagyni s — mint mondják — megdicsérni is lehetett, még csak ennyi mondanivalóm van: tudhatna annyit, hogy egy nyilvános vizsga történetű leírása nem rágalmozás. — Ez az ön „tragediája“, „vigjátékával“ semmi dolgom.

Séra Tamás.

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, febr. 7.

(S.) A schweiczi szövetségi tanács legközelebbi két ülésében bevégezte a szövetségi alkotmány revízióját. A tárgyalások folyama alatt annak idejében ismertettük volt a fontosabb változtatásokat, melyeket Helvétia alkotmányában a tanács eszközölt. Most még közlendőnek tartjuk azon nagy horderejű szabványokat ismertetni, melyek Schweiz alkotmányának alapját, főeréjét képezik, a melyek t. i. az alkotmány-módosítás kérdésére vonatkoznak: „A szövetségi alkotmány revíziója csak a szövetségi törvényhozás útján történhetik. 121. §. Ha a szövetségi gyűlés egy osztálya a revíziót elhatározza, s a másik nem egyezik bele, vagy ha 50.000 szavazásra jogosított svájci polgár az alkotmány revízióját követeli, mindkét esetben a svájci nép dönti el a kérdést, vajjon a revízió megtörténjék-e, vagy nem. A nép többsége a mint igenlő választ ad ezen kérdésre, mind a két tanács föl-szlatandó s új választás rendelőd el.“

Észak-Amerika. — márt. i. a yankeek népe, — úgy látszik, nincs megelégedve az elégtétellel, melyet Oroszország követének, Katakaznak visszahívásával szolgáltatott neki. Gortsakoffnak erre az ügyre vonatkozó jegyzéke még fokozta az elkeseredést, mivel az orosz külügyér goromba követének eljárását pártfogásába veszi. Az amerikai sajtó szokott szenzáció-stylust még lehetőleg tulcsigazza, midőn ezen tárgyról és Gortsakow „szemtelen“ jegyzékéről vezérezikkez. Az Egyesült-Államok kormánya azonban, mely érdekében állónak tartja az orosz ellenségeskedést nem szítani, legközelebb félhivatalosan kinyilatkoztatta, hogy az Egyesült-Államok és Oroszország közt semmi feszült viszony sem forog fön.

A KELET magán-távirata.

Feladott Pesten, febr. 7. 10 ó. p. d. e.

Érkezett: febr. 7. 11 ó. 50 p. d. e.

Gr. Károlyi Alajos berlini osztrák-magyar nagykövet, tegnapelőtt adta első bemutató estélyét, melyen rendkívül fényes társaság jelent meg.

A francia belügyminiszternek még mindig nincs utóda. Lebouef és Bazaine

bűn mindig megtorlásban részesül; s ha a jutalom nem is szembetűnő, de létezik az legalább a lelkiismeret elégteltségében; ha a büntetés nem is törvény szerinti, de eléggé sujtó az öntudat vádjai által; nem kell tehát kötelességünket magáért a kötelességért, hanem érdekből, az erény jutalmának, s a bűn bűnhődésének tudatában teljesitenünk. Így okoskodik az egyik rész. A másik meg azt mondja: Nem áll az, hogy az erény mindig megnyeri jutalmát, és a bűn büntetését; az erény követője meghalhat vigasz nélkül, elhagyott állapotban, míg hirnevet hagyhat vissza maga után. S ha ez áll, azon esetben kell lenni egy jobb világnak, hol az igazság elvégre megnyerhesse kiérdemelt diadalát; a halhatatlanságnak reménye tehát az emberi igaztalanságok demonstratióján alapszik.

E nézetek egyikét sem tehetjük magunkévá. A kötelesség teljesítésénél nem szabad annak szentesítésére, nem szabad a következményekre gondolni, hanem csak az elvet kell szem előtt tartani, elfogadva azt úgy, a mint van, s nem keresve az igazságban semmi egyebet az igazságon kívül; nem érdeket, nem dicsőségnek hiu ábrándképét. Az igazság elég önmagának; legyen elég nekünk is, szerezsük azt, és gyakoroljuk kizárólag önmagáért. Ez a humanitásnak követelménye, fényesillaga és eszménye!

tábornagyok, a katonai vizsgáló bizottság elé újból megidéztették. A francia adójövedelem 82 millióval meghaladja az adóelőirányzatot.

A parlament megnyitásának előestéjén az angol szabadelvű párt fényes banquetet adott. Este 14,000 ember köztársasági meetinget tartott.

A maros-vásárhelyi kir. főügyész

körirata a maros-vásárhelyi m. királyi tábla területén levő királyi ügyész és alügyész urakhoz!

Igazság szolgáltatásunk ujan átalakult szervezetében az egyik fontos tényező a királyi ügyészség képezi. A midőn önök mindannyian elfoglalták székeiket, és azon pontnál állunk, hol rendszeres működésünknek meg kell kezdődnie, nem mulasztatom el, hogy ne jelöljem az irányt, melyben önök élén az önök segélyével haladni óhajtok, ne jelöljem a célt, mely felé törekednünk kell.

Az egyéni szabadság biztosítása azon közérdek, melynek érvényesülését az államban annak minden egyes polgára keresi. Alkotmányos országokban ehhez a politikai szabadság fűződik. Ezeknek biztosítását az állam a törvények által szabályozott rendnek megalkotása és a rendet szabályzó törvények fentartása által eszközli.

Alkotmányos országokban a törvény az állam összes polgárai egyesült akaratának nyilvánulása, a szükséges társadalmi rend követelményeinek kielégzése s öntudatosan alkotmányos polgárok nem félnek, hanem mint olyat tisztelik ezt. A hol azonban a társadalom egyesénél a polgári közszabadság, a kötelesség érzete elnémul s a törvények tapodásával az államrendet és polgártársainak törvénybiztosította szabadságát megsértik, az államhatalomnak válik feladatává érvényt szerezni a törvénynek, helyreállítani az egyensúlyt a társadalom megzavart rendjében.

Az államhatalom e kötelességét az igazságszolgáltatás útján teljesíti. Az igazságszolgáltatás körül az állam közérdekeit az 1871 XXXIII. t. cz. által ráruházott kötelesség folytán a kir. ügyészség képviseli. A királyi ügyészség tehát a törvénynek és az az által alkotott rendnek és így az állam összes polgárai nyugalalmának és szabadságának is őre egyszersmind.

Ez a mi álláspontunk, melyből nagy fontosságú feladatunk megoldására biztosan kiindulhatunk. Ha ezt soha nem tévesztendjük szemünk elől, nem fog hiányzani azon bátorság, melyet a feladatunk megoldása elébe, gyakran csoportosan toltatandó akadályok legyőzésének küzdelme igényelend s könnyen el fogjuk sajátítani azon tapintatosságot és szilárdságot, melylyel az állam közérdekeinek érvényesítését teljes szigorral eszközölhessük, anélkül azonban, hogy éppen az alkalmazott szigor válhassék amazoknak vagy egyesek szabadságának kárára.

A kir. ügyészség első sorban a bünvádi ügyekben van hivatva az állam közérdekeit mint közvádó képviselni.

Főszempont, melyet itt tévesztendőnk soha sem szabad, miszerint az ügyész nem annyira a személynek, mint azon cselekvésnek üldözője, mely a bűnnek tényálladékat képezi. A midőn ennek tisztába hozatala első teendő, nem kevesebb fontossággal bír a subjectív momentumok felismerésére s meghatározására törekvés. A törvény iránti tisztelgetnek teljesen levetkezése, vagy annak létezése mellett is a körülmények és viszonyoknak az egyéni kedély- és lélekállapotra gyakran ellenállhatatlan rohannó hatalma, — tévedés a cselekvény mióltának vagy következményeinek felismerésében s a beszámíthatóság mértéke ezekhez képest vagy teljes mértékbeni ártatlanság — nem vagy nemtelen ösztönök, gonosz indulatok vagy amazok nélkül az események rögtön befolyása, mik az egyént cselekvésre határozták el: mind megannyi lényeges momentumok, melyeknek biztosan tájékozása, higgadtan számbavétele nélkül az ügyészek nehéz volna magát szilárdan elhatározni a vádra, melynek főcélja, mindannyiszor a rend megzavart egyensúlyának helyreállítása, és nem szabad tévesztendőnk, hogy a büntetés csak azon határig jogosult, meddig amaz és egyszersmind az alanyi bűnösség által multhatatlanul követeltetik.

(Vége köv.)

NAPI HIREK.

Kolozsvár, febr. 7-én.

— **Zsófia** főhercegnő, Bécsben közelébb a sebeshajtás következtében majdnem nagy veszedelemben forgott. A lovak ugyanis megbokrosodtak és kis híján hogy föl nem döntötték a kocsit. Egyik fordulónál azonban sikerült a lovakat megállítani s a nagyobb bajt megakadályozni.

— **Andrássy Gyula** gr. külügyminiszter diszpolgári oklevele, melylyel őt Pestvárosa megítélni elhatározta, Posner Károly Lajos

intézetében már elkészült, és finomsága műzisése és a kivitel sikerült voltánál a magyar nyomdászatnak becsületére váland. Az okmány néhány nap múlva a hatóságnak be fog mutatni.

— A „**deákpárt**“ vasárnap este tartott értekezletén a 18-as bizottság a választási törvényjavaslatra vonatkozó javaslatait tárgyalta; s a bizottságnak azt az indítványát, mely szerint az incompatibilitásról külön törvényjavaslat szóljon, elfogadta.

— **Gr. Lónyai Menyhért** a Pest mellett fekvő szt.-lőrinczi pusztán még az idén megkezdeti nyári palotáját építtetését.

— A **sugárut** kiépítésére vonatkozó szerződést a közmunkatanács szombat este kötö meg Erlangennel s két hazai bankkal.

— A **földrendések** napirenden vannak; s így egy távirat szerint mult hó 29-én Semacha város a Kaukasusban egy sokáig tartó földrengés által szétromboltatott. Csak kevés ház maradt épen, a nyomor iszonyú, sok ember veszett oda. Egyidejűleg Odessában és Kisinev városában is észlelték földrengést.

— **Rudolf** koronaherceg és **Gizella** főhercegnő ő felségeik Salzburgot még e hó 11-én elhagyják és Budára jönnek.

— **Grillparzer** emléksobrara már szépen folynak az adakozások.

— **B. Ceschí de Santa Croce** a közelébb elhunyt Borgia helyébe a johannita rend nagymesterévé választott. A férfiú kor delén álló választott rokona a hasonnevű cs. k. helytartónak.

— A **Kolozsvári Közlöny** szerkesztője, **Sándor János** ur, megint lecsöndesedett. Aval válaszol közlebbi sorainkra, hogy előadja ellenzéki journalistaságának törtenét, melyből kitűnik, hogy mily bátor oppositionalista volt ő annak idején. Ezt mi sem vontuk kétségbe, sőt magunk is azt állítottuk. — Mint régi journalistától azonban megvartuk volna, hogy ismerje azt a szerkesztői szabályt, mely szerint a lap névtelen közleményeirei mindig a szerkesztő felelős. Lapunk végén pedig naponként olvashatja, ha ugyan név s nem dolog ellen akar harsolni, hogy ki a Kelet szerkesztője.

— A „**Kolozsvári Dalkör**“ f. hó 18-án tartja évi rendes közgyűlését, melynek tárgyat legfőképp az igazgató választmány restaurálása képezi.

— **Éjszakai fény.** A lapunkban jelzett egyszerű éjszakai fény esti 6 órától 10 utáni Nagy-Szebenben is szemlélhető volt mult vasárnap s az ég ívét kezdetben keleten és északon, később nyugaton és délen halvány rózsapírral öntötte el.

— **Kilenezedik közlemény** a k. monostori m. kir. gazd. tanintézetnél felállítandó önkényes tűzoltó-egylet részére történt adakozásokról: Az igazgatóságához beküldött: **Bodó Pál** ügyvéd ur 5 ft., **Bihari Sándor** ur 1 ft., összesen 6 ft. **Felföldy Elek** és **Nyárádi Dénes** urak ivén: **Felföldy Elek** ur 2 ft 40 kr., **Nyárádi Dénes** ur 1 ft., **Csiszér Lajos** ur 1 ft., **Müller Albert** ur 1 ft., **Száva Lajos** ur 20 kr., **Veres Ignác** ur 50 kr., **Száva Pál** ur 20 kr., **Száva Domokos** ur 20 kr., **Fosztó Géza** ur 1 ft., **Kopácsi** ur 1 ft., **Pajor Tamás** 1 ft., **Bálety József** ur 50 kr.; összesen 10 ft. **Karácsony János** ur ivén: **Biró József** ur, 1 ft., **Karácsony János** ur 1 ft., **Bányai Mihály** ur 2 ft., **Mohai Árpád** ur 1 ft., **Lovrits István** ur 40 kr., **Nekkely** ur 50 kr., **Porutz János** ur 40 kr., **Másztán Gábor** ur 50 kr., **Bányai Mózes** ur 2 ft., gr. **Csáky Miklós** ur 5 ft., **Bajoczi Mór** ur 40 kr., **Gelis Imre** ur 20 kr., összesen 14 fr. 40 kr. **Fogadják** a nemes adakozók öszinte köszönetünk nyilvánítását. K.-Monostoron, 1872 febr. 6-án **Kodolányi Antal**, **Gamauf Vilmos**.

— A **Nemere** utóbbi száma, sétatéri naivitással irt, vezércikket közöl a brassói sáribálok ellen, megrován a mulató szölgálók és kocsisok ékesen enumerált activ és passiv ottani functióit, végül pedig a királyi biztos figyelmét híván föl e botrányos jelenetekre s kikérvén, „erélyes intézkedését.“ Magunk sem vagyunk pártolói az immoralitásnak, de azt hisszük, hogy a lebuji mulatságok sem a vezércikknek, sem a királyi biztos hatáskörébe nem tartoznak.

— A **háromszéki Deák-kör** mult hó 29-én értekezletet tartott. Hát az országrész más vidékei alszanak?

— „**Szapári**“ hősie melodráma görög-tűzzel és Varga felügyelet alatt ez alkalomra készült jelmezekkel látott vasárnap lámpavilágot. A darab egyöntetűségét csak a karzatnyugalansága, néha szenvedélyes acclamatioi zavarák meg. Valóban nem ártana, ha a rendőri közegek látszóveiket fennebb irányoznák s a karzatn gondoskodnának a rend fentartásáról.

(S.) „**Mártha** vagy a richmondi leányvásár“ **Török Miklós** tegnapielőtti jutalomjátékául, meglehetősen számu közönség előtt sikerült előadásban folyt le, daczára annak, hogy az időnyben először került színpadra Flotow e gyönyörű műve. A jutalmazottnak egy pár dala, főképp pedig a borsd szépen sikerült. Kevésbé szerencsésen mérközött hangja azonban! Zajongni szerével: gyegege hangja főképp a felső részekben szinte-szinte cserben hagyta, mire nagy

befolyással lehetett az is, hogy a mint látszott — egy kissé rekadt is volt. A magasan irt partiek általában meg szokták viselni Zajongit, habár nagy buzgalma, mint ezuttal is, tagadhatalan. Gerecsné és Daray K. aratták természetesen ma is a legtöbb tapsot élénk játékkal és szép dalaikkal. **Török Miklós** az első felvonás után értékes és érdekes ajánlékkal lepték meg tisztelői.

— A **második** s ez uttal az utolsó nőegyleti álarczos bál tegnap folyt le a redout teremben. E vigalomnak fővonzerejét a jótékonykasság nemes érzete képezte, s közönségünk részéről a részvét sokkal nagyobb is volt mint ez más vigalmainkon szokott lenni; az igen jól sikerült vigalomnak szokatlan érdeket azon felül több mint száz szebbnél szebb nyereleménytárgy kisorsolása is köcsöszött. Éjfélt után a menetek élénkülni, a lárvá eltűnésével az arezok boruja oszlinya kezdett, s midőn éjfélt után a vigalom színhelyét elhagytuk: a hangulat és kedv alparin jóval felül állott. Egyáltalán e mulatságot a farsang fénypontjának nevezhetjük, mind népes, mind szép voltánál fogva.

— **Bécsben** e hó 2-án a kereskedők reformegyletének tagjai elnökük **Marci Károly** tiszteletére ünnepélyes lakomát adtak, melyen kétszázánál többen, köztük a kereskedelmi minister dr. **Banhaus** és más kitünőségek, vettek részt.

— A **párisi színházak** és mulatóhelyek mult hó január 28-ki jövedelmeiket a frank terület felszabadítására ajánlották fel.

— **Superintendens választás** Székács **József** az ág. hitv. bányai egyház-kerület superintendenségéről visszalépvén, a pesti magyar gyülekezet pénteken tartott közgyűlésében **Dolleschall Sándort** zólyomi főesperes és beszercebányai lelkész választá meg helyébe. (Talan csak jelöltül.)

— **Fényképészeti** haviközönyt magyar és német nyelven indit meg **Kozmata Ferencz** és **Goszlét István**. „Fényképészeti Lapok“ lesz ezime. A szerkesztők **Kecskeméthy Mihály** és **Hirschhauer Rudolf**.

— **Párisban** a legújabb események hullamain **Chambord** gr. proclamatioi usznak, s ez képezi jelenleg minden politikai érdeklődések központját s nem csak a lapok zengedeznek e drága és nagy eszmék felett dicsőeneket, de még a gaminok is tűzbe jönek értük. Nektünk ugy tetszik, hogy e drága és nagy eszmék vezették **Frankon** hajóját **Sedán**hoz.

— **Biró Sándor**, daróci av. ref. lelkész lakát és ő-szes gazdasági épületeit s terménykészleteit gonosz kezek a napokban meggyújtván, azok a lángok martaléka lettek. A tettes mint halljuk, a lelkész számadó bírāja volt, kinek számadásai nem a legjobb rendben találtattak s e fölött boszuját ily nemtelen uton tölté ki. De már el van fogva.

— **Gr. Andrássy Gyula** külügyminiszter válasza, melyet a **Stillfried** báró által vezetett kaszinói deputatiónak adott, nem csak a lapok figyelmét keltette fel; de a bécsi közélet egyik legháládatosb társalgási themáját képezte napokon át. Persze a jó bécsi nép humorát sem kerülhetvén ki, egy föbbirangu s befolyásos egyén különösen ki volt téve az ostromnak: mit mondott hát **Andrássy** voltaképpen, — igaz-e ez vagy az? annyira, hogy már nagyon megunván a dolgot, egy jó ismerősnek azt felelte haragosan: no hát azt mondtá, hogy „**Stillfried!** bleibe still, und gib Fried.“ A kérdés nem nehezített meg a kitérő ötletért, hanem ment és szájról-szájra adta, circulált is az vagy három nap, míg minden ember nem tudta.

— Az **északkeleti** vasut diszpalotájának tervrajzát jóváhagyás végett már benyújtotta a budai várostanáshoz. A palota a budai volt népszínház helyére épül, és négy emeletre van tervezve.

— **Fulda** környékén azon hit van elterjedve, hogy f. évi június 21—24 napjaiban egyiptomi sötétséggel fogja isten büntetni a gonosz világot, csak a szentelt gyertyák fognak fényt deríthetni azon napokon. Ez is vigasztalás, midőn ebben az árnyék-világban, a bűncsattogó csontváza száguld végig korunk légtengerén.

— **Rocheport** **Henrik** kegyelem folytán száműzetik, s Angliába megy, hol kialudt „lámpását“ újra lángra lobbantja. Ha e hír valósn, a két lelki barát **Rocheport** és **Napoleon** újra összejönnek s a honvesztés fájdaímát ketten csak könnyebben hordozzák majd.

— **Slagintveit** **Robert**-szebeni lapok szerint városunkban felolvasási cyclust fog tartani. A farsang után.?

— A **brightoni** törvényszék által halálra ítélt híres méregkeverő **Edmunds** **Christianna** büntetése lelki zavar miatt a broadmoori fegyintézetben töltendő fogságra változtatott.

— **Sardon** „**Rabagas**“ cz. legújabb vigjátékát mult csütörtökön adták először **Párisban**, a **Vaudeville** színházban. A darab **Monacóban** játszik s főszemélye **Rabagas** egy furfangos ügyvéd, ki csakhamar ministerség vizsi, e magas polczon azonban nem sokáig maradhat. —

A darab satyricus jelenetei és politikai czélzásai nagy izgatottságot keltettek a közönségnél, mely a játék végével heves demonstratióban tört ki s „**Éljen a császár!**“ „**Éljen a köztársaság!**“ „**Éljen V. Henrik!**“ „**Éljen Lajos-Filóp!**“ felkiáltások, taps és füttty voltak hallhatók.

— **Szobor.** **Donndorf** drezdai szobrász, **Frigyes** **Károly** szász weimari nagy herceg lovag szobrának gypsz mintáját már elkészítette, s az ércszobor weimar várpiaczán fog felállíttatni. **Zürichben** is a reformatio nagy apostolának **Zvinglinek** szobrát terveznek.

— **Frigyes** **Károly** porosz főherceget **Romába** várják.

— **Necrolog.** **Placsintár Karácson**, szamosujvári kiérdemült főbíró folyó hó 3-kán, d. e. 11 órakor, életének 77-ik évében, végelgyengülés folytán jobblétre szenderült. Béke poraira!

— A **magyar keleti vasut** igazgatósága előre gondoskodván azon eshetőségre, ha a marosi vasuti hidak **Kutyfalva** és **Kecze** között a jégmenés vagy árvíz által megrongáltatnának, **K. Biásini** **Domokossal** szerződésre lépett, utasait a járhatatlan vonal részen, a vonat megérkezéével rögtön tovább szállítani, hogy a közlekedésben fennakadás ne történjék. Reméljük azonban, hogy a közlekedés fenntartására czélzó ez idővós intézkedésre nem kerül sor, de, ha igen, örvendünk, hogy egy kipróbált pontos vállalkozóval sikerült az igazgatásnak szerződnie.

KÖZGAZDASÁG Vegyes.

(A z 1872. évi londoni kiállítás ügyében.) A Magyarország koronájához tartozó területén lakó iparosok és művészek, kik ez idén kiállításban részt venni szándékoznak, ezennel értesítetnek, miszerint bejelentéseiket legkésőbb f. évi február hó 15-ig közvetlenül a budapesti kereskedelmi és iparkamarához beküldeni sziveskedjenek, és hogy csak azon tárgyak, melyek az alább megnevezendő osztályok valamelyikébe sorolhatók, az angol kiállítási bizottság által fognak elfogadtatni. A beküldésre kitűzött határidők, melyeket minden külföldi kiállító szigoruan megtartani köteles, mivel különben az általa kiküldött tárgyak visszautasíthatnak, a következők: A gépek és nyers anyagok f. évi március 1.; új tudományos felfedezések és felfedezésekre március 2.; gyapot márcz. 4.; haltani szerek márcz. 5.; papiros, írószerszók és nyomtatványok márcz. 6.; olaj- és vízfestmények márcz. 8.; festmények másolatai, mozaik és zománcz-munkák márcz. 9.; építészeti rajzok, tervek és minták márcz. 11.; kárpitok, szőnyegek, himzések márcz. 12.; vésnöki, könnyomati és fényképészeti munkák márcz. 13.; rajzok, kézműzeti tárgyak díszítésére márcz. 14.; butoros díszítési tárgyak március 15.; üveg-festmények márcz. 18.; zeneműszerek márcz. 25.; szobrászati munkák márcz. 27.; ékszerészeti munkák ápril 9. A bejelentési és szállítási módzatokra és egyáltalában a kiállítási részletekre vonatkozólag bővebb felvilágosítással és megkeresésre a bejelentési mintákkal szolgál. A buda-pesti kereskedelmi és iparkamara. (Lloyd épület II. em.)

— A magyar-osztrák kereskedelmi tengerészet egy közlebb megjelent tengerészeti évkönyv szerint 1871 végén össz. 7889 hajóból állott 391,061 tonna tartalommal és 27 ezer nyolczszáz hetvenhárom főnyelgényességgel. A hajók közt volt 581 hosszujáratu vitorlás 280,069 tonnatartalommal és 72 ugyanoly gőzös 47,516 tonnatartalommal, továbbá 20 parti gőzös. A hosszujáratu hajók és nagyobb pesti járművek száma 1871-ben következőleg szaporodott: beföldön építettett 49 vitorlás és 1 gőzhajó, külföldről vétetett 4 vitorlás és 1 gőzhajó, az összes szaporodás tehát 55 hajó, 30,458 tonnatartalommal. Ellenben vesztett ismét a hajóraj szerencsétlenségek és eladások által 46 hajót 14,133 tonnatartalommal.

Távíratil tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Febr. 7-én 5%, Metalliques 100 fr 63. — Kamat — — 5%, Nemzeti kölcsön 100 frt. 71.20. 1860. Kölcsön 104. — Bankrészvény 861. Hitelintézetli részvények 348. frt. 344.70. London 11 ft. st. 113.10. f. 20 kr. Ezüst 111.50. Cs. kir. arany 5.39 Napoleondor 8.99 —

Urbéri kötvények: Magyarország 80.30. Temesi 78. — Erdélyi 735. Horvátországi 77.50.

Felelős szerkesztő **Szász Béla.**

Nyilttér*) Fogorvos Perl Bécsből.

Lakik „Nemzeti Szálloda“ 6-ik sz. Szegényeknek 9, 10 ora közt ingyen.

*) E rovat alatt közöltékért csupán a sajátóhatóság irányában vállal felelősséget a szerk.

NEM HIVATALOS.

[57]

[3-10]

Friss vaj fontja	90 kr.
Turó fontja	40 „
Szilva-iz	24 „
Méz egy kupa	80 „
Mák „ „	32 „
Dió „ „	16 „

KARVÁZY GYULÁNál
kaphatók.

STEIN JÁNOS

Kolozsvártt

ajánlja az ev. ref. főtanoda, általa már
számos éveken át kezelt

könyv- és könyomdáját.

A könyvnyomda helyisége az utóbbi időben megnagyobbított és leg-
nyabban is egy új gyorsajtóval gazdagodott, úgy hogy jelenleg már három
gyors- és egy kézi-sajtó s egy simító-gép van működésben.

Számos és gyakorlott szedőimnek az új és mostan divó csinos be-
tűknek halmazai állnak rendelkezésükre.

Könyomdában is ügyes, szakértő kőmetsző s rajzoló és
két sajtó a szükséges személyzettel foglalkoznak.

Évtizedek óta e téren működve sikerült minden a nyomdai munkák kiállításá-
hoz szükséges anyagoknak legjobb és legolcsóbb forrásait fedeznem fel.

Az itt elmondottak képezik azon tényezőket, melyek lehetővé teszik,
hogy minden

könyv- és könyomdai munkát

a legrövidebb idő alatt, a legizlésteljesebben s oly jutá-
nyos árban vagyok képes kiállítani, hogy e téren bátran kiállok a versenyt
bármely hazai könyv- és könyomdával.

Elvállalok mindennemű és nyelvű könyvek, bármiféle rovatos ívek, körleve-
lek, árjegyzékek, számlák, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, meghívó-
jegyek, tánczrendek, gyógyszerári jelzetek, bor-, rozsolis- és más vignetek,
újévi és más alkalmi üdvözlések, baromutlevelek, vásárcédulák, hirdeté-
nyek, bármi nagyságu falragaszok, szóval minden e szakba vágó munkák izletes
kiállítását.

Bátor vagyok pedig különösen a kir. törvényszékek, me-
gyei- s városi hatóságok és a községi előljáróságok fi-
gyelmét arra felhívni, hogy a hivatali szükségletekre megkívántató nyom-
tatványok gyors kiállítására s legolcsóbb árszámítására különös súlyt fektetek.

Előleges költségvetéssel is készséggel szolgálok a gyakrabban előforduló min-
tázatainak birtokában lévén.

Az új „polgári törvénykezési rendtartás”ban és a Kolozs megye
gyulai egyesbirája által a község előljáróságok részére kiadott „utasítás”-
ban előforduló magyar akár román szövegű nyomtatványokból — melyekből kész-
letet tartok — külön kis mennyiségben **konz számra** is jutányos árbau szolgál-
hatok. Az „utasítás”ban előforduló mintáknál világosan kiteendő: **magyar vagy
román** szövegű nyomtatvány szükséges-e?

Egyidejűleg bátorságot veszek magamnak könyvkereskedésemet
(bel-középuteza 456 szám) és papirkereskedésemet is (főter 2 szám,
a tanácsház tőzomszédságában) emlékezetbe hozni.

Kolozsvártt, 1872, Január 1-jén.

Kész szolgálók:

STEIN JÁNOS,

(434)

(4—*)

könyvárus, könyv- és könyomdász s papirkereskedő.

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvártt
kaphatók:

Egyházi beszédek.

Irta s elmondta **Filó Lajos** nagy-kőrösi ref. lelkész.

I. füzet: Unnapi és alkalmi beszédek.

Ára 1 frt 50 kr.

Panoráma.

Irta **Székelyi Tibor**cz. Ára 25 kr.

R O M E

et la

république française.

Par M. JULES FAVRE de l'académie française.

Ára 5 frt 7 kr.

Magyarország függetlenségi harczának története
1848 és 1849-ben. Irta Horváth Mihály. II-dik jutányos kiadás.
Három kötet. 6 frt.

Elbeszélések.

Irta JÓSIKA JULIA. 2 kötet. Ára 1 frt 60 kr.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

MAGYAR POLGÁR NAGY NAPTÁRA
1872-dik szökő évre.

Szerkeszti K. PAPP MIKLÓS.

TARTALOM:

I. Naptárrész 1872-re. II. Szépirodalom, történet, természettudomány és közgazdasági rész. 1. A hon-
véd foglyok Szebenben. Kétemény Medgyes Lajostól. 2. A kivégzett Török professor fogsági naplója.
Közli K. Papp Miklós. 3. Toma, román népballada. Közli Moldován Gergely. 4. Egy hadi ítélet 1849-
ben, Kóós Ferencztől. 5. Ujabb adatok Lovassy László felségvértési pöréhez. Közli K. Papp Miklós.
6. Tököllyné zászlója, elbeszélés Lukácsfytól. 7. Fehér Anna, népballada, közli Lukácsfy. 8. Mirabeau
halála Louis Blanc-tól, fordította a száműzöttek lapjából a „L'Homme”-ból Tussai. 9. Széchy Mária
levéltárából (1668). Közli Szilágyi Sándor. 10. Egy bál Mátyás királynál. 11. Egy román népvész nap-
lója (1849-diki román népfelkelés történetéhez.) Közli K. Papp Miklós. 12. A Kossuth-banquet Washing-
tonban (1852). 13. Szent György helyettese Langbeintől, fordította Szász Béla. 14. Egy léghajós. Elbe-
szélés Jókai Mórtól. 15. Bölcsődal, Petruss Jenőtől. 16. Az ó sáncz szorosa, Orbán Balázstól.
17. Dalok Jankához, Sámii Lajostól. 18. Darwin elmélete, Herman Ottótól. 19. A kadicfalvi malom
Székely népballada. Közli Szöcs Mihály. 20. A gazdálkodás- és takarékoságról, Janet Pál után Sámii
Lászlóné. 21. Nagypénteken, Indali Gy. 22. Nagy események dióhéjban. 23. Román népdalok. 24. A
munkásokról, Sámii Lászlótól. 25. Egy 1632-ik évi fali naptár, közli Jakab Elek. Egy igen érdekes
esetű 1663-ból, közli P. Szathmári Károly. 27. A hasznosról és a becsületről, Janet Pál után, Sámii
Lászlóné. 28. A természettudományok száz év előtt. 29. A csendestengeri vasut pálya. 30. A zsidók man-
nája. 31. Egy pár szó a komlótermelésről. 32. Szesz finomító gyárak felállításá. 33. A sajtószítésről. 34. Pár
szó a trágyahulladékról. 35. A méter-mérték és súlyrendszer. 36. Bélyegilletékek. 37. Távirat. 38. Posta. 39.
Vasuti menetrendek. 40. A Királyhágón inneni vásárok. 41. Teljes tisztai címtár a legújabb hivatalos adatok
nyomán. 42. Hirdetések.

Tisztai címtárral 1 frt 30 kr.

Címtár nélkül 1 frt.

Erdélyi képes nagyobb naptár
1872-dik évre.

Tisztai címtárral s érdekes tartalommal.

Ára 50 kr.

Irodai fali naptár

katholikus és protestáns, görög-orsz és izraelita naptárral, bélyegilleték-táblákkal,
a kolozsvári levélpósta indulása s érkezése, távirat, kamat-számítás és árendát
mutató táblákkal.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. postán küldve 35 kr.

(3)

Javitott VIDACS Ekék

Erdélyország gazdasági viszonyaihoz alkalmazva kaphatók:

Jankó Vincze gépgyárában
Kolozsvártt.

Nagyobb eke ára	18 forint.
Kissebb eke ára	17 „
Eketaliga ára	10 „

Továbbá készen kaphatók:

Szóró és tisztító rosták	65 forintért.
Törökbuza fejtők	45 és 65 „

Megrendelések elfogadtnak egyéb gazdasági gépekre is.

Ugyanott azonnal **bérbe adható egy kissebbféle csép-
lőgép**, 3 hónapra 120 forintért.

Tiszta jó borok!!!
Karvazy Gyula

csemege-, bor- és fűszer-üzletében kaphatók: pe-
csételt kupás (cylinder) üvegekben.

Jó asztali bor	1 kupa	48 kr.
Finomabb asztali bor	1 „	54 kr.
Bakator	1 „	70 kr.
Legfin. 1862-i bakator félkupa		50 kr.
Budai ó-bor vörös	„	50 kr.

Minden kupás (cylinder) és félkupás üvegért
a **betét** 10 krajczár és ugyanannyiban vissza
is vétetik.

Figyelmeztetésül: a fennjegyzett borok a leg-
jobb állapotban adatnak ki, nemkülönben vidéki
megrendelések is a legpontosabban küldetnek el.

Karvazy Gyula,

Főter gróf Teleky-ház

(426)

(21—25)